

Byl ponurý podzim roku 2009 a já jsem sledoval na internetu jak místo vzdání holdu hrdinům z bojů od Dukelského průsmyku probíhá obecná polemika o nesmyslnosti této operace a naprosté zmenšování významu obětí a statečnosti jednotlivých vojáků.

Vždy mi vadilo, když se na odboj poukazovalo jako na západní a východní, vadilo a vadí mi tohle dělení, protože vždy a všude to byli pouze vojáci a bojovníci usilující o svobodu naší země.

Během toho podzimu 2009 jsem se rozhodl připomenout památku bojů a statečnosti našich vojáků, kterou prokazovali na tzv. východní frontě. Existuje spousta pietních aktů, ale můj úmysl byl uctít památku něčím hodnotnějším a pro účastníky nezapomenutelným. V té době u nás ještě neexistovaly žádné vojenské pochody, obdobné akce pořádali např. skauti a nebo další organizace, primárně armádě se ovšem nikdo nevěnoval. Znal jsem ale podobné akce pořádané v zahraničí a napadlo mne uspořádat něco obdobného i u nás pro armádu.

Jednotky na východě prodělávali velmi tvrdé boje, ale jeden z nich a to ten první ve vesnici Sokolovo byl vždy velmi uznáván jako jeden z nejdůležitějších pro naši budoucí svobodnou republiku. V této souvislosti se přímo nabízel rekonstrukční pochod připomínající poslední etapu přesunu naší jednotky z Charkova na frontovou linii u řeky Mža v délce 45 kilometrů.

Jako příslušník Aktivních záloh AČR jsem věděl, že mezi mými spolubojovníky se najde dostatek nadšenců ochotných k účasti na podobné aktivitě, oslovil jsem tedy velitele své jednotky, roty při KVV Jihlava npor. Karla Hanáka a společně jsme celou akci domysleli až k její realizaci. Nazvali jsme ji Pietní pochod Charkov - Sokolovo. Startem se stala budova KVV v Jihlavě a cílem díky velké ochotě starosty obce Bohdalec tato malá vesnice v okrese Žďár nad Sázavou, vzdálená právě požadovaných 45 kilometrů od startu. První ročník pochodu proběhl v roce 2010 a až do letošního roku se této akci účastnilo více než 500 lidí, byli to nejen příslušníci AZ, ale i vojáci z povolání, Hasiči, skauti, turisté. Zatím posledního ročníku v letošním roce 2013 se účastnilo celkem více než 100 pochoduujících, ale tentokrát již byl cíl v obci Dolní Vilémovice, rodišti plk. Jana Kubiše. Záměrem do budoucna je měnit cílová místa tak, aby se udržela vysoká náročnost nočního přesunu.

Již při plánování prvního ročníku jsem proklamoval svůj záměr a to uspořádat při kulatém 70. výročí bitvy u Sokolova pochod přímo v reálných podmínkách na Ukrajině z města Charkov do vesnice Sokolovo. Postupně začali hlavně teoretické přípravy.

V roce 2012 se na území Žďárských vrchů konal pochod po stopách partyzánských oddílů a paravýsadků, při této příležitosti jsme se setkali s dlouholetým kolegou z ČSoL a předsedou jednoty Valtice Františkem Trávníčkem, řekl jsem mu o svém záměru uspořádat pochod na Ukrajině z Charkova do Sokolova a spojit jej s návštěvou míst významných z bojů našich legií v roce 1918 v Kyjevě a Bachmači. František mi okamžitě nabídl pomoc, od tohoto dne se píše historie akce, která svým rozsahem zatím na území bývalého SSSR nemá konkurenci.

Během několika týdnů jsme připravili program a František začal rozesílat pozvánky na které se začaly vracet přihlášky od zájemců, postupně se nám z jednoho malého autobusu stal velký poschodový a nakonec jsme oslovili firmu pana Coufalíka z Brna - Expressbus, která jako jedna z mála v ČR vlastní dopravní prostředek pro 96 cestujících.

Společně s Františkem Trávníčkem jsme začali na ústředí Československé obce legionářské ladit poslední detaily celé akce a zde se také rozhodlo, že oficiálním pořadatelem bude Cestovní kancelář Petr´s s.r.o.. Československá obec legionářská se pak stala hlavním organizátorem. Partnerem na ukrajinské straně se stala obecně prospěšná společnost Sokolovo v čele se svým ředitelem Martinem

Žourem. Bohužel v této době pracovní povinnosti ve spojení s rodinnými záležitostmi donutili Františka odstoupit od organizace zájezdu a veškeré zařizování spadla na moji hlavu. Základními úkoly bylo zabezpečit dopravu, ubytování, stravování, program a výrobu pamětních medailí, to vše se mi nakonec s pomocí výše uvedených partnerů podařilo a přiblížil se termín odjezdu. V té době již počet přihlášených osob kulminoval kolem čísla 120, takže bylo jasné že pojedou autobusy 2. V Kyjevě se pak k nám měl přidat autobus Ministerstva obrany, který byl obsazen členy Československé obce legionářské.

V sobotu před odjezdem se na Krajském vojenské velitelství v Jihlavě sešel pořadatelský tým pochodu Charkov - Sokolovo, který měl být předzvěstí hlavní události na kterou jsme odjízďeli v pondělí ráno.

Nástup nočního pochodu Charkov-Sokolovo 2013, který se konal zde v republice a byl předzvěstí akce na Ukrajině.

Na start nočního 50 km dlouhého pochodu, při kterém se muselo projít 3 kontrolními stanovišti a zde plnit různé úkoly se tentokrát postavilo 31 tříčlenných družstev. Úspěšně dokončit celou trať se podařilo pouze 19. Po slavnostním nástupu vyrazilo v 17.30 první družstvo na trať a ráno téměř v 9 se téměř připlazili poslední účastníci do cíle, který byl v obci Dolní Vilémovice. V cíli na ně čekal gulášek a pár hodin odpočinku do vyhlášení výsledků. Pořadatelé mezitím celou noc svázeli zraněné a morálně zničené pochoduující, zapisovali výsledky a hledali ztracené postavy v obcích mnohdy dosti vzdálených od původní trasy. Letošním vítězem se stalo družstvo z plzeňských AZ v čase 8 hodin, ale to již bylo nedělní poledne a mnozí z nás spěchali domů sbalit si svoje věci a již večer se vyráželo na vojenskou ubytovnu v Brně, protože sraz na nástupišti Židenických kasáren byl již v 5 hodin ráno.

V pondělí ráno se již od 5 hodiny začali sjíždět účastníci, asi 60% tvořili vojáci v Aktivní záloze, dále vojáci v činné službě, příslušníci Klubů výsadkových veteránů a Klubů vojenské historie, dále členové ČSoL a ČSBS. Jeli s námi také novináři a dokumentarista Oliver Malina. Výpravu rozšířili také zástupci Slovenské republiky a to 5 kluků z vojenského útvaru Levice a 1 z KVH Bratislava.

Před odjezdem si každý nafasoval studenou stravu a dozvěděl se, kterým ze dvou přistavených autobusů firmy Expressbus pojedou. V 7.00 jsme uspořádali slavnostní nástup, na který František Trávníček přivezl vzácného hosta plk. Emila Bočka, válečného pilota z RAF a zástupce Brněnské radnice. Oba hosté se s odjíždějícími rozloučili a popřáli úspěšnou cestu.

V 7.30 dne 4.3.2013 oba autobusy vyrazily na sever a po 2 nástupních zastávkách v Olomouci a Frýdku-Místku jsme v 18.00 úspěšně přijeli na polsko-ukrajinskou hranici. Po cestě byla spousta z účastníků překvapena vysokou kvalitou polských dálnic, kdy téměř celá cesta probíhala naprosto nerušeně a pohodlně. Pro většinu lidí, kteří již nejsou zvyklí na hraniční kontroly byl výjezd z EU malým zážitkem, ovšem všechny bumáčky a razítka jsme zvládli v rekordním čase 2 hodin a všichni byli úspěšně vpuštěni na území Ukrajiny. Noční cesta po ukrajinských dálnicích probíhala také plynule a díky výborným řidičům jsme již v 6.00 stáli na nejposvátnějším místě příslušníků České družiny, na ulici která spojuje Michajlovský klášter, kde se Česká družina formovala, se Sofijevským náměstím kde proběhla na sv. Václava v roce 1914 slavnostní přísaha a svěcení praporu České družiny. Zde nás již přijel přivítat Martin Žour a po lehkém dopřesnění místa parkování našich autobusů, následovalo rozdělení na 2 skupiny, přidělení průvodců a prohlídka slavného města Kyjeva.

Česká vlajka na Sofijevském náměstí

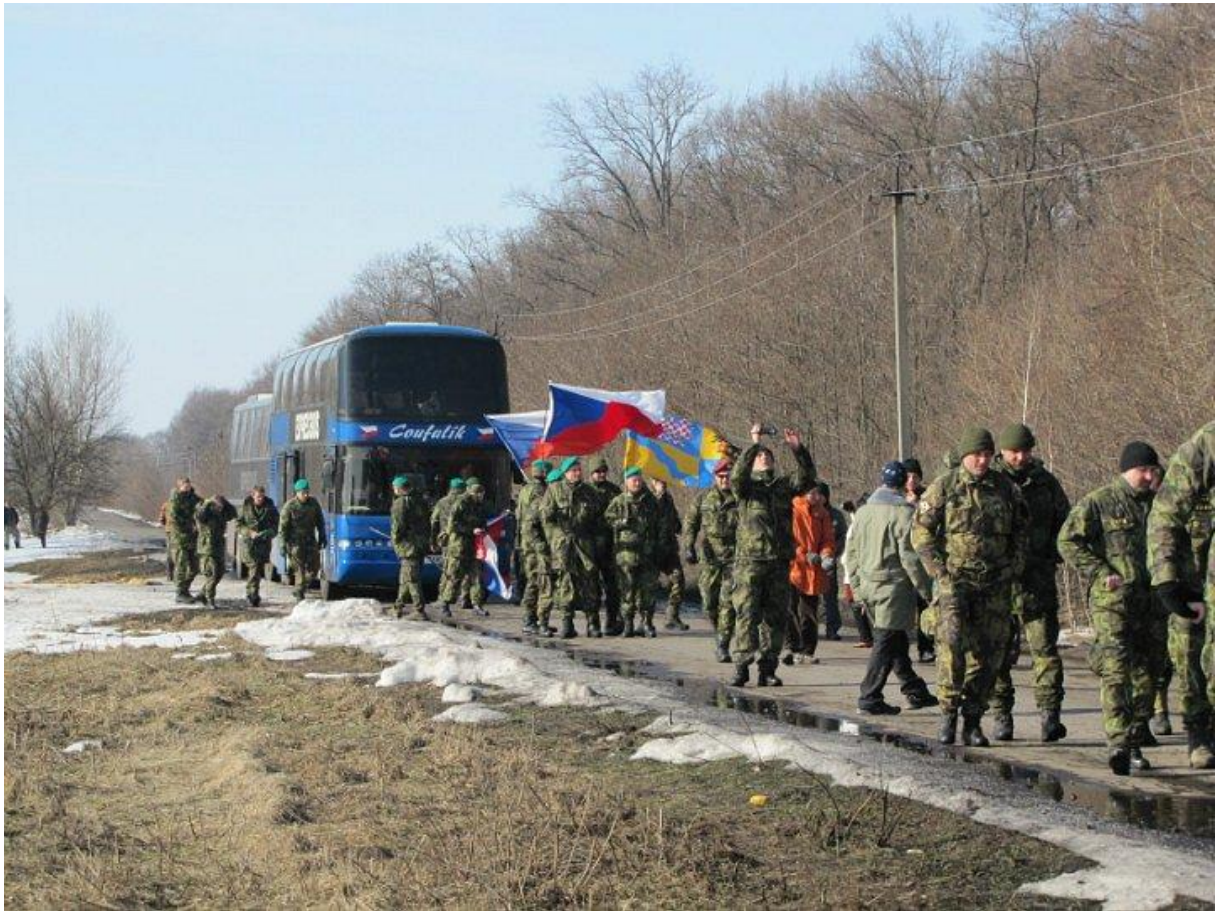
Prošli jsme památná místa pro naše vojenské dějiny a po setkání s výpravou ČSOL, pod velením tajemníka ČSOL Ing. Milana Mojžíše, která s námi měla pokračovat na další cestě svým autobusem, jsme položili věnce k pamětní desce České družiny. Deska je na zchátralém Hotelu Praha, kde je i vzpomínka na Jaroslava Haška a jednoho z představitelů našeho prvního odboje a majitele hotelu JUDr. Václava Vondráka. Odpoledne začínal oficiální program položením věnců u hrobu neznámého vojína a ocenění válečných veteránů, kteří se podíleli na osvobození Československa ve vojenském muzeu pod sochou Matka Vlast. Muzeum je pro fanouška vojenství neodolatelným zážitkem s ohromnou spoustou exponátů. Z pozvaných veteránů nakonec dorazili pouze 3, z nich vyjimečnou byla účast bývalé radistky partyzánského oddílu Jermak paní Diny Mefodijevny Ščerbakové-

Šapovalovové. Partyzánka Dinko, jak ji nazývali čeští spolubojovníci byla v ČR naposledy v roce 1995, pak se kontakty zprětrhaly a její známí zemřeli. Mě se ji podařilo najít pomocí krátkého článku v Kyjevských novinách uveřejněném na internetu, dále pak již pomohl Svaz kyjevských partyzánů a dodal její adresu i s telefonním kontaktem. V muzeu bylo také připraveno občerstvení pro všechny účastníky a veterány. Současně také několik průvodkyň, které se věnovaly pouze naší výpravě. Na oficiální akci totiž dorazil i náměstek ministra vnitra Ukrajiny včetně několika dalších významných kyjevských politiků a představitelů Českého a Slovenského velvyslanectví.

Po prohlídce muzea a velmi milém rozhovoru s veterány následovala prohlídka blízkého svatého místa Pečerské Lavry, kde je mezi ostatními mnichy pohřben i u nás známý hrdina ruských bájí Ilja Muromec.

Večer nás již čekalo ubytování v centru města, kdy někteří ještě vyrazili poznávat noční kyjevský život, většina však po dlouhé cestě a prošlapaném dni velmi brzy zalehla, protože brzy ráno nás čekal odjezd směr Bachmač.

Druhý den na Ukrajině jsme odjížděli v 7 kyjevského času (je zde o hodinu více než u nás) a vyrazili směrem na severovýchod, projížděli jsme místy kde probíhaly ústupové boje našich legií v březnu 1918 a také přes region Dárnice, kde se nacházel největší ruský zajatecký tábor v období 1. sv. války. První zastávka byla na železniční stanici Velká Doč, zde probíhali začátkem března 1918 velmi intenzivní boje, které měli zajistit průjezd československých esalonů přes železniční uzel v Bachmači. Nedaleko nádraží se nachází pomník padlým Čechoslovákům, původně zde byly hroby 2, ovšem v roce 1991 byli mrtví exhumováni a přeneseni na jedno místo. Průvodce nám dělal starosta obce, který také vysvětlil, že místní kladou věnce a oslavují památku mrtvých u našeho pomníku v říjnu, neví proč, ale někdy v minulosti se popletl březen s říjnem a již nejméně od konce druhé světové války uctívají mrtvé v říjnu. Z Velké Doče jsme popojeli do blízké vesnice Česnokovka, zde v roce 1918 byl nástupní bod k bojům proti německému útoku, několik dní tudy pochodovali naši vojáci ze stanice Bachmač a zpět. Naším záměrem byla rekonstrukce těchto přesunů a více než 100 Čechoslováků vyrazilo na pochod podél železniční trati do stanice Bachmač.

Rekonstrukční pochod z Česnokovky

Původně jsme chtěli přijít pouze na křižovatku s hlavní silnicí, ale rozběhnutí vojáci se již nenechali zastavit a došli jsme až k hlavní železniční stanici. Celkově trasa měřila asi 12 kilometrů. Na samotné stanici nás již čekali autobusy a přímo před nádražní budovou proběhl pietní akt a ukončení první fáze celé akce, která byla věnována Československým legiím a jejich bojům v roce 1918.

Příchod na železniční stanici Bachmač

Společně nastoupené účastníky pozdravil také Ing. Pavel Filipek, vedoucí projektu Legie 100 z Odboru pro válečné veterány MO ČR, který s námi absolvoval celou výpravu v autobuse ČSoL.

Večer se kolona tří našich autobusů vydala dále na východ a někdy kolem 3 hodiny ranní jsme se dostali na Sokolovskou základnu, která se nacházela v turistickém zařízení Rost asi 8 km od okresního města Zmijeva. Zde díky kvalitní organizaci o.p.s. Sokolovo proběhlo rychlé ubytování a až do pozdních dopoledních hodin pak zasloužený spánek po náročném dni.

První den v prostoru Sokolova jsme zahájili v okresním městě Zmijev, kde za války sídlil štáb kam byl povolán plk. Ludvík Svoboda a byl mu upřesněn úkol s obsazením předsunutého Sokolova. V současnosti mají v parku pietní místo padlým hrdinům, kde naše výprava položila věnce.

Členové Klubu výsadkových veteránů Chrudim s paní profesorkou Polákovou park Zmijevo

Dále jsme pokračovali k říčce Mža do prostoru obce Artuňovka, která leží na protějším břehu vesnice Sokolova. Bohužel současná Mža již dávno neměří na šířku 500 metrů a celé řečiště je zaneseno bahnem, připomíná tedy spíše široký močál zarostlý vysokou travou a rákosem. Z Artuňovky jsme popojeli k lesnímu závodu kde již pro nás byla připravena tradiční ukrajinská polévka a chleba namazaný sádlem, po občerstvení se pokračovalo k památníku u obce Taranovka, která se proslavila svým hrdinným bojem oddílu tzv. široninců. Tato vojenská jednotka bránila svůj úsek takřka až do posledního muže a také díky ní, mohli Čechoslováci zaujmout obranu. V Taranovce jsme také navštívili místní malé muzeum a program vrcholil v samotném Sokolovu. První naše cesta vedla k mírnému vršku kde stával kostel před kterým padl Otakar Jaroš a který byl centrem kruhové obrany Sokolova, dnes již stavbu připomíná pouze kovový kříž. Po položení věnce zazněla námi zpívaná hymna. V sokolovském muzeu sice vrcholily přípravy na sobotní slávu, ale i tak jsme si se zaujetím prohlédli všechny vystavené exponáty. Všechny upoutalo zvláště dioráma bitvy a mne osobně potěšila velká bysta gen. Ludvíka Svobody. Již na úplné tmy jsme se vraceli na základnu, kde ještě pro zájemce vystoupila v jídelně restaurace skupina místních dívek a žen s ukrajinskými písněmi a tanci.

Další den našeho programu začínal v Charkově slavnostním nástupem před budovou bývalé školy, kam dorazila v roce 1943 unavená Čs. jednotka po vyčerpávajícím pochodu dlouhém téměř 350 km. V současnosti je zde jedna z budov nemocnice.

Ulice Otakara Jaroše Charkov

Po pietním aktu jsme se posunuli uctít našeho hrdinu k ulici Otakara Jaroše a následně k budově bývalé nemocnice, kde byli zavražděni a upáleni naši ranění vojáci po znovuobsazení Charkova německými jednotkami. Zde také pronesl modlitbu za padlé a umučené vojenský kaplan z Vojenské střední školy MO v M. Třebové kpt. Petr Šabaka.

Místopředseda ČsLO MUDr. J. Sitta a kpt. Petr Šabaka před bývalou Charkovskou nemocnicí

Oficiální program končil před bývalou školou NKDV, kde i v současnosti studují mladí policisté. Zde proběhlo setkání s ukrajinskými přáteli, kteří již byli oblečeni v dobových uniformách a po přivítání naší výpravy a státních hymnách byla zahájena výstava, kterou do Charkova přijel slavnostně zahájit místopředseda Československé obce legionářské MUDr. Jindřich Sitta. Naše vojáky také pozdravil velvyslanec ČR na Ukrajině Ivan Počuch. S nastupující tmou jsme se pak již všichni začali připravovat na noční pochod ulicemi Charkova.

Zhruba 150 českých a slovenských účastníků se postupně zařadilo za asi 100 ukrajinských a ruských vojáků v dobových uniformách a vypravilo se k oficiálnímu startu pochodu, který začínal od budovy nám již známé bývalé školy. Pochod vedl přímo náměstek ministra obrany vnitra Ukrajiny v dobové uniformě důstojníka Rudé armády. Po srovnání pochodového proudu zahájila skupinka našich vojáků z KVH zpěv pochodových písní, postupně pak všem velmi dobře známé pochodové písničky stejně jako před 70 lety rozeznaly charkovské ulice a dojem na obyvatele, kteří nás cestou zdravili byl velkolepý. Celý dlouhý zástup postupně došel na samý konec města, kde končila první etapa pochodu. V čele pochodovali a udávali hlavní tón ve zpěvu příslušníci AZ z Olomouce se svým velitelem mjr. Jozefem Randiakem.

Bohužel dnes vede z Charkova hlavní široká silnice, po které se tolik lidí a zvláště v noci procházet nemůže. Autobus nás tedy přepravil na další postupný bod, jižně od Charkova. Odsud jsme již vyráželi pouze v Československé sestavě, zato s vědomím, že někde na konci cesty na nás bude čekat německý přeпад. Zvolili jsme tedy pochodový tvar uzpůsobený pohybu v neznámém terénu s možností kontaktu s nepřítelem, před proud jsme vyslali pátrače, kterým velel zkušený rozvědčík a bývalý velitel roty AZ Ostrava kpt. Jan Šimčík. Zhruba kolem 2 hodiny ranní pátrači narazili na porouchané vozidlo a velitel naznal že jde o léčku, bohužel přítomných asi 10 vojáků wehrmachtu

bylo pro více než 100 Československých vojáků opravdu málo. Konflikt vyvrcholil společnou svačinou a následným přesunem do místa noclehu - Kulturního domu ve Zmijevu. V KD nás již čekal jeho správce s horkým čajem, vytopeným sálem a reprodukcí dobových vojenských ruských písní. Všem se na zemi spalo výtečně a ranní snídaně podávaná usměvavými Ukrajinkami zahřála nejen v žaludku. Čekala nás poslední etapa pochodu k samotnému muzeu ve vesnici Sokolovo. Počasí nám opravdu přálo, bylo naprosto stejné jako před 70 lety, k ránu totiž začalo sněžit. Ve vánici a větru jsme svižně vykračovali k Sokolovu, cestou se k nám přidala skupinka těch starších, kteří si netroufli na celou cestu a do Sokolova jsme za zpěvu písně Sama královna napochodovali přímo ukázkově. Celkově jsme v noci ušli necelých 40 kilometrů.

Konečně Sokolovo

Na závěrečnou slavnost a rekonstrukci do Sokolova přiletěla delegace z ČR v čele s nynějším Ministrem obrany arm.gen. Vlastimilem Pickem, součástí delegace bylo také několik válečných veteránů, nejstarším z nich byl účastník bitvy u Sokolova, plk.v.v. Antonín Bukový narozený v roce 1916. Ze sokolováku dále Fedor Komár a Leopold Vojtěchovský. Po opravdu velkém množství projevů při kterém vojákům pěkně ztuhly nohy následovalo položení věnců a poté se slavnostně otevřela nová expozice Sokolovského muzea, bylo vidět že tým jeho pracovníků za přispění o.p.s. Sokolovo a za velmi výrazné podkladové pomoci historika Miroslava Brože udělal obrovský kus práce. Českou hymnu a postupně ještě další národní písně v rámci programu zazpívala naše vynikající pěvkyně Táňa Janošová. Čas běžel velmi rychle, a proto se vše již začalo přesunovat do prostoru bojové rekonstrukce, zde byla postavena dřevěná imitace budovy u které byl vybudován dělostřelecký palpost. Od budovy se táhly hustě obsazené zákopy. Chvíli se zdálo, že útočící německá

jednotka podpořená tankem T-3 zvítězí, ale postupně přešla aktivita do rukou obránců a vesnici Sokolovo nakonec úspěšně ubránili.

Německý tank T-3 při rekonstrukci boje.

Po výborně provedené rekonstrukci, kterou za účasti vojenských historických klubů Samochod a Krásnaja zvezda řídil Vladislav Taranec byla ještě šance na prohlídku dokončeného muzea a poté se všichni odebrali na závěrečnou večeři, která proběhla na naší základně Rost. V 19.00 jsme všechny tři autobusy vyrazili směrem na západ.

Cesta probíhala i přes namrzlé silnice díky výborným řidičům bez problémů, takže jsme dopoledne mohli zastavit na plánovanou pauzu ve starobylém městě Lvov. Zde nás přivítal osobně pan generální konzul Mgr. David Pavlita. Byla neděle, den trhů, takže si účastníci mohli nakoupit spoustu upomínkových předmětů vojenského charakteru do svých sbírek a dalšími potěšit kamarády, stejně tak jako vodku a výbornou čokoládou. Lvov má nádherné historické centrum, nenechali jsme si samozřejmě ujít návštěvu muzea ukrajinské povstalecké armády a skvělý oběd ve vyhlášené vlastenecké hospodě. Ve Lvově jsme řešili i menší nepříjemnosti s cestovními doklady, jeden z účastníků dostal ke svému poškozenému pasu díky velké ochotě našeho konzulátu náhradní doklad. Bohužel další z nás při příchodu k autobusu svůj pas ztratil úplně, takže musel zůstat ve Lvově do rána a podle hlášení které mi zaslal dorazil asi 20 hodin po hlavní skupině. V pozdních večerních hodinách pak naše společnost nasedla na závěrečných několik stovek kilometrů. Hranice jsme zvládli za nacvičené 2 hodiny a polské dálnice nás ukolébaly do spokojeného spánku.

Brzy ráno jsme přešli české hranice a po několika vysazovacích zastávkách autobus úspěšně zaparkoval na nástupišti brněnských Židenických kasáren. Celou akci přežilo všech 120 účastníků, nikdo se nezranil, všichni se zdárně vrátili.

Za závěr chci poděkovat Československé obci legionářské za její podporu, bez které by celá akce nešla uskutečnit, další poděkování zaslouží všechny osoby a instituce jmenované v textu.

Stejně tak chci poděkovat všem, kteří se vydali společně s námi uctít památku našich hrdinů, také členové naší výpravy museli prokázat určitou odvahu, trpělivost, odhodlání a toleranci, protože při akci podobného typu nelze nikdy naplánovat vše.

Foto: autor, Libuše Pavlíčková, Michal Polák, kpt. Petr Šabaka

Radim Chrást
předseda jednoty plk. J.Švece - Horácko